

STEINERSCHOLEN TEGEN RACISME EN DISCRIMINATIE

- Steinerscholen streven hun pedagogische taken na in de geest van de rechten van de mens, waarbij ze bijdragen aan een maatschappij gegrondvest op wederzijds respect, tolerantie en samenwerking tussen alle mensen.
- Steinerscholen selecteren hun leerlingen niet, rangschikken niet noch discrimineren ze hun leerlingen maar gaan ervan uit dat alle mensen vrij zijn en gelijk in waarde en rechten, onafhankelijk van etniciteit, nationale of sociale afkomst, geslacht, taal, religie of politieke of andere overtuigingen.
- Antroposofie, waarop de steinerpedagogie is gebaseerd, neemt stelling tegen alle vormen van racisme en nationalisme. De steinerscholen zijn zich ervan bewust dat occasioneel voorkomende zinnen uit het volledige werk van Rudolf Steiner, beoordeeld volgens de maatstaven van onze huidige tijd, niet overeenkomen met deze fundamentele richting en dat ze een discriminerend effect hebben.
- Er moet echter ook opgemerkt worden dat uit het geheel van het werk van Steiner er ook een consistent antiracistisch gevoel spreekt en dat hij regelmatig racistische opvattingen karakteriseerde als anachronismen en tegenstrijdig met de fundamentele menselijke waarden en waardigheid.
- Racistische of discriminerende neigingen worden niet getolereerd in scholen of in lerarenopleidingen die de steinerpedagogie hanteren. De steinerschoolbeweging verwerpt expliciet elke poging om steinerpedagogie of het werk van Rudolf Steiner te misbruiken voor racistische of nationalistische doeleinden.

Steinerscholen hebben op basis van deze principes gewerkt sinds de beweging gesticht werd in 1919. Instituten die vanuit de steinerpedagogie werken zijn actief in de hele wereld, inclusief gebieden met sociale onrust in Europa, Afrika, Noord- en Zuid- Amerika, Azië en het Midden-Oosten.

Deze tekst is gebaseerd op de Stuttgart Declaration, die goedgekeurd is door de Algemene Vergadering van de Duitse Federatie van Steinerscholen (Bund der Freien Waldorfschulen) in Stuttgart op 28 oktober 2007. Aangevuld voor internationaal gebruik door de European Council of Steiner Waldorf Education. Vertaling door de Federatie van Steinerscholen in Vlaanderen.

RUDOLF STEINER EN DE 'WALDORFSCHOOL'

De eerste steinerschool heette uiteraard niet steinerschool, maar 'waldorfschool'. Ze werd in 1919 opgericht in Stuttgart, als vrije school voor de kinderen van de arbeiders van de sigarettenfabriek Waldorf-Astoria (vandaar de naam). Rudolf Steiner, die zich vanaf 1917 consequent maatschappelijk had ingezet tegen autoritaire structuren, werd leider van deze nieuwe school. Steiner beschouwde het onderwijs als deel van een nog te ontwikkelen 'vrij geestesleven', dat zich zou bevrijden van alle rechtstreekse invloeden van politieke, economische of ideologische belangen. Volgens hem moesten scholen zichzelf besturen. De pedagogische ideeën die hij in deze waldorfschool probeerde te verwezenlijken, waren het resultaat van decennialang onderzoek naar de wisselwerking tussen de fysieke, psychische en geestelijke dimensie van de mens, en dit zowel in zijn biografische ontwikkeling als in de zin van een wetenschap van de geest, die hij antroposofie noemde.

WAAROM WORDT RUDOLF STEINER SOMS BESCHULDIGD VAN RACISME?

Terwijl hij zich in zijn filosofische geschriften bezighield met het Duitse idealisme en de kennistheoretische uitgangspunten van de late negentiende eeuw, knoopte hij met zijn antroposofisch onderzoek aan bij begrippen die in de theosofie gangbaar waren. Daarbij gebruikte hij ook woorden die vanuit ons tegenwoordig standpunt volledig onaanvaardbaar zijn. Een voorbeeld hiervan is het woord 'wortelras', dat na de misdaden van het naziregime uiteraard veel vragen oproept, en bij sommigen de indruk doet ontstaan dat de hele antroposofie racistisch is.

Precies dit voorbeeld laat ook zien hoe Steiner de theosofische woordenschat in zijn latere werk steeds meer van zich afschudde en er eigen begrippen voor in de plaats stelde. In plaats van 'wortelrassen' gebruikte hij later enkel nog 'tijdperk' of 'periode', omdat hij duidelijk wilde maken dat het hier niet om etnische, maar om culturele ontwikkelingsperiodes van de mensheid ging. Steiner stelde dat in vroegere tijden de etnische afstamming van mensen een belangrijke rol heeft gespeeld, maar dat deze in de huidige tijd (begin 20ste eeuw) en zeker in de toekomst elke betekenis zou verliezen. In plaats van een instinctief groepsbewustzijn moeten mensen steeds meer tot een individueel oordeelsvermogen komen; het tegendeel zou volgens Steiner tot decadentie leiden. "Ras-idealen zijn de ondergang van de mensheid," stelde hij ondubbelzinnig.

Naast deze fundamentele overtuiging van Steiner zijn er evenwel ook overgeleverde uitspraken die duidelijk maken dat hijzelf niet volledig vrij was van de in zijn tijd wijd verbreide vooroordelen tegenover mensen met andere huidskleuren en uit andere culturen. Over deze interne tegenspraak in het werk van Steiner is al veel inkt gevloeid en daar bestaan nog altijd controverses over. Sommige auteurs beweren zelfs dat Rudolf Steiner een voorloper van de nationaal-socialistische ras-ideologie zou geweest zijn; dat is een oordeel dat even vaak weerlegd is als dat het met dezelfde citaten toch opnieuw geveld wordt.

DE STEINERSCHOOLBEWEGING

Om misverstanden met betrekking tot de doelstellingen en het dagelijks leven van de steinerscholen weg te nemen, heeft de Duitse en later ook de internationale steinerschoolbeweging in oktober 2007 bovenstaande 'Stuttgart Declaration' opgesteld.

Hierin wordt duidelijk gesteld dat de steinerscholen zich distanciëren van elke vorm van discriminatie en dus ook van discriminatie op etnische basis. Steinerscholen inspireren zich door de antroposofische menskunde en halen daar talrijke gezichtspunten uit die het respect voor de unieke individualiteit van elke mens tot middelpunt van hun inspanningen maakt.